

עבודה זרה נז

שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נח/ב

אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש

- עיין בספר המצוות למהר"ם שיק שהביא הגמ' (ברכות נח.) שזמן שכחה של אדם הוא י"ב חדש. לכן קורין פרשת זכור בכל שנה כדי שלא לעבור על "לא תשכח", שיש חיוב להזכיר עמלק בתוך שיעור שכחה. ועפ"ז הציע המהר"ם שיק שבשנה מעוברת, שאין קורין פרשת זכור אלא לאחר י"ג חדש שהוא לאחר זמן שכחה, יש לכוון לצאת מצות זכירת עמלק כשקורין אותו בפרשת כי תצא. ועיין במו"ז (ח"ב ס' קסו) שהעיר שהחת"ס (שו"ת חת"ס אה"ע"ז ס' קיט) חולק. החת"ס סובר שבשנה מעוברת השיעור שכחה הוא י"ג חדש ולא י"ב חדש. ומבואר מדבריו שיש לחז"ל הכח להשפיע על הטבע באופן שהם יכולים לשנות את שיעור השכחה באדם.

2. שו"ע יורה דעה - סימן קכג

(א) סתם יינם של עובדי כוכבים אסור בהנאה. וה"ה למגעם, ביין שלנו: הגה - משום גזירת יין שנתנסך לאילילים. ובזמן הזה, שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעבודת כוכבים, י"א דמגע עובדי כוכבים ביין שלנו אינו אסור בהנאה, רק בשתייה; וכן סתם יין שלהם, אינו אסור ליהנות ממנו. ולכן מותר לגבות בחובו מן העובדי כוכבים סתם יינם, מפני דהוי כמציל מידם (טור בשם רשב"ם והרא"ש ומרדכי). וה"ה בשאר הפסד, כגון אם עבר וקנה או מכר, אבל לכתחלה אסור לקנותו ולמכרו כדי להשתכר בו (הגהות מיימוני והג"א ומהר"ם פדוואה). ויש מקילין גם בזה, וטוב להחמיר. וע"ל סימן קל"ב (שם בשם סמ"ג ואגור בשם הגאונים):

3. ש"ך יורה דעה סימן קכד: עא

וה"ה אם נגע כו' או שלא ידע וכו' - דהואיל ואפילו כיוון ליגע אינו אסור רק בשתייה הואיל ואינו עובד עבודת כוכבים א"כ שלא בכונה אפילו בשתייה שרי מידי דהוי אישמעאל שנגע שלא בכונה כדלעיל (ס"ק י"ב) עכ"ל ד"מ ומשמע דה"ה בכל מקום שאינו אסור מדין הש"ס אלא בשתייה לדידן שרי אף בשתייה וכ"כ הב"ח ס"כ וכ"כ בתשובת ר"א מזרחי סימן נ"ו וכן משמע בתשובת ה' חביב סימן מ"א דתלא טעמא דנחתנין דרגא ע"ש מיהו כבר נתבאר לעיל ר"ס קכ"ג דשלא במקום הפסד קי"ל דאף בזמן הזה עובדי עבודת כוכבים הן וגם בתשובת מהרי"ל סימן ל"ח מצאתי דכתב דמגע עובד כוכבים בכונה ע"י ד"א בזמן הזה אין להתיר אלא במקום הפסד מרובה ...

4. הרא"ש על עבודה זרה פרק רביעי - סימן ז

ועוד היה אר"ת אפילו יהיה הלכה כשמואל בההיא דהלוקח עבדים אפ"ל הכי הלכה כרב דתינוק בן יומו עושה יין נסך. דשמואל לא פליג עליה דרב אלא להך לישנא דרוקן ומדרסן טהור ואפשר דלא שמיע ליה לשמואל הך ברייתא או סבירא ליה כמאן דתני טמא. וכן פסק בה"ג דתינוק בן יומו עושה יין נסך. וכן כתב רשב"ם וריב"ן בשם רש"י שכתוב בתשובות הגאונים דבזמן הזה אין איסור הנאה במגע עובד כוכבים ביין של ישראל דעובדי כוכבים עכשיו אין רגילין לנסך יין לעבודת כוכבים וחשיבי לענין ניסוך כאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה. והו"ו לה כתינוק בן יומו שעושה יין נסך לאסור בשתייה ולא בהנאה. ועל זה סומכין בהרבה מקומות ליקח יין נסך מן העובדי כוכבים בחובותיהן. וגם אם נוגע עובד כוכבים ביינו של ישראל מוכרו לעובד כוכבים. ואין נראה לר"י דהא דתינוק בן יומו אין עושה יין נסך לאסור בהנאה לרב לא הוי טעמא משום דאין יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה. דא"כ היה לו להתירו אפילו בשתייה. כדשרי בברייתא בני השפחות. אלא טעמו משום דאין מתכוין למגע. דהא מדמי לה לעיל לנוגע בחמרא שלא בכונה. וא"כ עובדי כוכבים בזמן הזה יאסרו בהנאה דהא מכווני למגע וקיימא לן לפי האמת דחמור כוונת מגע בלא כוונת ניסוך מהיכא דליכא כוונה כלל. דנגע בלוליבא או בקנה שלא בכונה מותר בשתייה. ואילו מדדו בקנה או התיז את הצירעה שמתכוין למגע ולא לנסך אסור בשתייה. וה"ה לענין היתר הנאה יש לחלק בין מתכוין למגע בלא ניסוך ובין לא כיון למגע ואין נראה לחלק ולומר דודאי יש לאסור במדדו בקנה אע"פ שלא נתכוין לנסך הואיל ויכול לבא לידי ניסוך. אבל עובדי כוכבים בזמן הזה אין יכול לבוא לידי ניסוך כלל. דאשינויי דחיקי לא נסמוך להתיר מגע עובד כוכבים בהנאה. ומתוך הלכה לא מצינו היתר הנאה במגע עובד כוכבים אלא כמו רב אשי לקמן דשרי למישקל דמי מההוא עובד כוכבים דנסכיה. או ימכרו אותו העובד כוכבים לעובד כוכבים אחר כאילו היה היין שלו ומוכרו לצורך עצמו. ואפשר אותם שנהגו היתר הנאה במגע עובד כוכבים סמכו על זה דקי"ל כרבנן דרבי נתן דאמרי מדדו בין ביד בין ברגל ימכר. ועובדי כוכבים בזמן הזה כל נגיעתן היא כנגיעת מדידה. ועוד דנגיעתן אינה יכולה לבוא לידי ניסוך. מיהו לכאורה משמע דהלכה כרבי נתן דהא לקמן גבי אתרוגא דנפל לחבייתא דחמרא דקאמר נקטו לידיה דחייש שמא ישכשך בהוצאת ידו אע"פ שלא היה מכוין אלא להוצאת האתרוג. וי"ל דאתיא אפ"ל כרבנן דמודד טרוד יותר במדידה ממה שטרוד להוצאת האתרוג ועי"ל דאע"ג דאסרה בהוצאת האתרוג אי לא נקטוה לידיה. מ"מ יש להתיר בעובדי כוכבים בזמן הזה כיון שאינם מכוונין לשכשוך כלל ועוד כוון דאין עובדי כוכבים מנסכים בזמן הזה כלל יש להתיר. מידי

דהוה אגילוי שאין אנו מקפידין עליו כיון שאין נחשים מצוין בינינו. ואע"ג דלאו ראייה גמורה היא דניסוך הוי דבר שבמנין וצריך מנין אחר להתירו אע"פ שבטל הטעם. ולא דמי לגילוי שלא נאסר אלא מחמת סכנה ובמקום דליכא סכנה לא גזור. ובכמה דברים אין אנו נזהרין משום שנאמר שומר פתאים ה'. מ"מ יש להביא ראייה להתיר מהא דאמר פ"ב (דף סה.) רב יהודה שדר קרבנא לאבודרינא ביום אידם. וכן רבא לבר שישך משום דקים להו בגוייהו דלא פלחו לעבודת כוכבים ולא אזלו ומודו. ואמאי והא לא מפלגינן לעיל בריש מכילתין בשום עובדי כוכבים והוי דבר שבמנין. אלא ש"מ דמתחילה לא גזרו אלא על אותן דפלחי לעבודת כוכבים. וכן נמי י"ל בין נסך שלא גזרו אלא על אותן המנסכין. ומיהו טעמים הללו מספיקין למגע עובד כוכבים בינו של ישראל. אבל סתם יינן שאסרו בהנאה משום בנותיהן אין שום טעם להתירו. ומיהו י"ל שמתחילה לא היו אוסרין סתם יינן אלא בשתיה. מידי דהוה אשמן ופת ושלקות. אלא משום שהיו רגילין לנסך אסרוהו בהנאה כיון שנתנסך לעבודת כוכבים והאידינא שאין מנסכין דין הוא שנעשה יין כשמן ושלקות. ומ"מ ראייה ברורה אין לנו להתירו בהנאה. והנח להן לישראל שהן שוגגין ואל יהו מזידין:

5. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ז

גר תושב והוא שקיבל עליו שבע מצות כמו שביארנו יינו אסור בשתייה ומותר בהנייה, ומייחדין אצלו יין ואין מפקידין אצלו יין, וכן כל עכו"ם שאינו עובד עכו"ם כגון אלו הישמעאלים יינן אסור בשתייה ומותר בהנייה וכן הורו כל הגאונים, אבל אותם העובדים עכו"ם סתם יינם אסור בהנייה.

6. שו"ת הרשב"א חלק ז סימן קעט

הובאה בב"י יו"ד סי' קי"ט עוד מפי הר' יונה ז"ל פסק בענין יין נסך ששמע לפסוק לחכמי צרפת כי משומד לע"ז והוא הולך ממקום למקום ובעיר אחת הוא מאמין בע"ז בפני גוים ובעיר אחרת נכנס בבית ישראל ואומר שהוא יהודי ואין אנו יודעים אם הוא יהודי אם לאו. אם נכנס בתורת יהודי מסתם. הפסק כן הוא יען שהוא אומר לנו שהוא יהודי אינו עושה יין נסך והטעם כי הע"ז מלתא דמסתבר הוא שיהיה שקר וכשהוא אומר שמאמין בה הוא עושה להנאת יצרו הרע ואינו מאמין בלבו וכשהוא אומר לנו שהוא ישראל הוא אומר בלב שלם מפני שאמונתו היא אמונה ישרה וטובה ונכונה ואמתית ומילתא דמסתבר היא. אבל משומד לחלל שבתות בפרהסיא או שאינו מאמין בדברי רבותינו הוא מין ויינו יין נסך וספריו ספרי קוסמין ויש אומרים אף בניו ממזרים וענין חלול שבתות או מי שעבר על דברי רבותינו לדעתו או שהוא עובד ע"ז שהוא מוחזק בו שלשה פעמים אבל בפעם א' או שתים אינו עושה יין נסך ובפני עשרה צריך שיחלל:

7. חזו"א יו"ד (מט: ז)

ב"י סי' קי"ט הביא תשובה הרשב"א דמחלל שבת בפרהסיא או כופר בדברי חז"ל אוסר יין במגע ונראה שהיא משום קנסא כיון שאינו עובד כו"מ וגם בתו מותרת, ונראה דדינו כנכרי שאין עובד כו"מ ויינו מותר בהנאה ואסור בשתיה